

* ZPRÁVY - KRONIKA *

Puškinův *Evžen Oněgin*, Čajkovskij a Dvořák

6. června 1999 uplynulo 200 let od narození ruského básníka Alexandra Puškina, 2. května uplynulo 95 let od smrti Antonína Dvořáka, českého skladatele. Puškinův román ve verších *Evžen Oněgin* spojil na čas životní osudy dvou světových skladatelů, A. Dvořáka a P. I. Čajkovského. Jak?

P. I. Čajkovskij (1840-1893) byl v Praze po prvé v únoru 1988, kdy zde řídil dva koncerty ze svých skladeb. (19. 2. v Rudolfinu a 21. 2. v ND Praha). S A. Dvořákem se Čajkovskij seznámil hned na prvním večeru, uspořádaném 14. února k jeho počtě Uměleckou besedou, a již příštího dne navštívil Dvořáka v bytě. Po oslavném večeru Ruského kroužku 16.2., při němž paní Dvořáková zpívala altový part v „Moravských dvojzpěvech“, odpověděl Dvořák několika větami ruskému mistru na český přípitek, za což se mu Čajkovskij odměnil polibkem a zmínkou o „svém nejmladším, ale vřelém svazku přátelském s velikým Čechem A. Dvořákem“. Na podzim téhož roku (1888) přijel Čajkovskij do Prahy po druhé, aby v ND řídil jednak 30.11. další koncert z vlastních skladeb, jednak 6.12. českou premiéru své opery *Eugen Oněgin*. Na tuto událost navazuje Dvořákův dopis.

Praha 14. 2. 1889

Drahý příteli!

Když jste byl posledně u nás v Praze, slíbil jsem, že Vám napíši o Vaší opeře „Oněgin“. Ted' mne k tomu nutká nejen Vaše prosba, nýbrž moje vlastní vnitřní tužba, abych Vám řekl vše to, co jsem při poslechu Vašeho díla počítal. S radostí doznávám, že vaše opera na mne učinila velice hluboký dojem – takový, jaký očekávám u pravého uměleckého díla, a neváhám říci, že dosud žádná z vašich komposic se mi tak nelíbila, jako „Oněgin“.

Je to nádherné dílo, plně vřelého citu a poesie, při tom do nejmenšího propracované: krátce řečeno, tato hudba nás láká a proniká nám tak hluboko do duše, že jí nelze zapomenout. Vždy když jdu do divadla, cítím se jako na jiném světě. Gratuluji Vám i nám k tomuto dílu a prosím Boha, abyste dal světu ještě mnoho podobných komposic.

Líbá Vás co nejsrdečněji

*Váš oddaný Antonín Dvořák
30/18 ledna 1889*

S. Frolovskoje

Milý, drahý, velevážený příteli!

Ani si nemůžete představit, jak jsem byl vašim dopisem potěšen.

Vaše mínění o mé opeře si velice cením nejen proto, že jste veliký umělec, ale i proto, že jste pravdomluvný a upřímný člověk. Jsem nesmírně hrdý a šťastný, že se mně podařilo zasloužit si upřímného slova účasti od Vás, můj dobrý příteli. Děkuji Vám ještě jednou z celého srdce.

Odpuště, že jsem neodpověděl ihned na Váš dopis. Přes veškeré úsilí, které jsem věnoval přečtení vašeho dopisu, nemohl jsem mu porozumět, ačkoliv jsem tušil, že jeho obsah jest pro mne příjemný. Bylo nutno poslati dopis do Moskvy Hřímálému, aby jej přeložil a až dnes mně byl překlad doručen.

Asi před deseti dny jsem poslal obsažný dopis A.O.Paterovi s prosbou, aby s Vámi podrobně projednal zájezd do Moskvy. Dodnes jsem však nedostal odpověď. Pro Boha, milý příteli, dejte svůj souhlas a přijedte, u nás si toho všichni velice přejí.

Klaním se velevážené Vší paní choti a všem našim společným přátelům: Bendlovi, Fibichovi, N. P. Apraksinu, Marii Fedorovně atd.

Objímám Vás, drahý Dvořáku. Váš P. Čajkovskij

* * *

Lipsko, 1. března 1989

Milý můj příteli!

A.O.Patera mně sdělil, že jste ochoten řídit v příští sezoně koncert v Moskvě. Nemůžete si představit, jak jsem byl potěšen touto zprávou.

Děkuji Vám, milý příteli. Prokazujete naší moskevské společnosti velkou čest a jsem přesvědčen, že Moskva Vám dovede vzdát svůj vděk.

Teď je ale nutno řešit ještě dvě otázky:

1. Dobu Vašeho příjezdu a 2. náhradu za Vaši práci.

Naše koncerty jsou stanoveny na následující dny:

1889 listopad (2. 9. 23. dle nového data), prosinec (7. 21.).

1890 leden (11. 18.), únor (1. 15.), březen (7. 14. 21. 28.), duben (4.).

Buďte tak laskav a sdělte, který den z navržených se Vám nejlépe hodí.

Takovému znamenitému a vynikajícímu umělci, jako jste Vy, mělo by se za jeho námahu platit celými kupami zlata. Nu, prostředky naší společnosti nejsou tak velké, aby se Vám mohl dát takový honorář, jak by to zasluhovala velikost vašeho jména. Mohli bychom Vám na hrazení cestovních výloh nabídnouti jenom 800 rublů (asi okolo 1000 zlatých).

Buďte tak laskav, drahý příteli, a odpovězte mi co nejdříve na tyto dvě otázky. Ad-resu pište na Wolfa (Berlin W.19 am Carlsbad).

Budete-li mně psát česky, pak poproste našeho společného přítele A. O. Pateru, aby přiložil překlad. Bylo mně velice líto, že jsem Vás nezastihl v Drážd'anech.

Zdravím milou Vaši paní choť.

Upřímně Vás milující P. Čajkovskij

Dojmy z cesty sděluje Dvořák do Vídně střízlivě (s půvabně transformovanými ruskými slovy, signalizujícími dobové vztahy):

V Petrohradě v neděli ráno

Milý příteli! (G. Eimovi do Vídně)

Slíbil jsem Ti, že Ti budu psát, tedy tak činím. Než tento list obdržíš, budeš snad již z novin vědět, jak to v Moskvě dopadlo – dle mého názoru dobře, ale ne tak skvěle, jak jsem očekával. V novinách se ti páni o mne moc nestarali – ba bylo vidět – že v hudebních ruských kruzích proti mně po straně intrikují, byla by toho dlouhá řada a raději o tom pomlčím. Ó tak zvaná slovanská vzájemnost, kde jseš?!

Ale to nic nedělá, velké morální vítězství jsem přece v Moskvě vydobyl, tak aspoň mně bylo praveno v kruzích hudebních a orchestr byl mými skladbami uchvácen a hrál s velkým nadšením. Cítili a věděli to dobře, jak proti nim zde stojím. V Moskvě jsem hrál III. symfonii F dur a líbila se nejvíce a ačkoliv byl program tuze dlouhý, bylo obecenstvo – jinak ještě co se vkusu týče „v plenkách“, trochu unaveno. Ale já neměl tušení, jak to zde v Rusku stojí, ale ti páni z komitétu to tak narafčili.

Z ruské strany se tedy naproti mně nevyznamenali, za to ale zdejší „německý Gesangverein“ dává dnes v Moskvě mě Stabat Mater a v kostele věnoval mi velkou pozornost. Byl jsem u zkoušky a nesmírně bylo vše dojata, dali mně věnec vavřínový (Rusové nic!). Ředitel spol. je zde jakýsi Bartz, nadšený můj ctitel, psal také o koncertě do Nár. Listů a poslal též do Neue Freie Presse a Politik. Při banketu v slovanském bazeře měl úchvatnou řeč a glorifikoval mne velmi.

V Petrohradě za to včerejší můj koncert ve dvorjanském sobraní dopadl pro mne skvěle. Obecenstvo i orchestr přijali mne velmi srdečně a po každé větě Symfonie, dávala se první D-dur, byl velký aplaus a po Capricciu musel jsem se několikrát poděkovat. V hotelu Evropa uspořádal Rubinstein (předseda to ruské hudební společnosti) na mou počest banket. Byl krátký, ale tím víc srdečnější. Rubinstein připil mně, Auer houslista na nového pana doktora muziky (veškeré noviny měly z Prahy telegram a tak jsem byl tím mile zde překvapen), já pak připil Rubinsteinovi a nevytěčnější zdejší hudební kritik a učenc, říkají mu zde „ruský Hanzlík“ Laroche připil vzletným způsobem mně a pravil, že Čechové, ačkoliv malý to národ, stojíj vysoko ve vědě a umění a že si přeje, aby mladá Rus nás následovala. On píše do Moskev. Vědomostí, do francouzských novin a zdejších literárních listů aj. Zdejší noviny psaly před koncertem noticku (Peterburská Gazeta) jakož Deutsche Mosk. Zeitung o Stabat Mater a tak i program zdejší Ti posílám.

Dnes odpoledne jedu do Prahy. Dr. Kramář je zde a pozdravuje tě.

Od mé paní Tobě i Tvě choti srdečný pozdrav. Já pak Tobě vřele ruku tisknu a jsem vždy

Tvůj k dlkům zavázaný

Antonín Dvořák

(In: Dvořák ve vzpomínkách a dopisech. Uspořádal Otakar Šourek. VI. vydání. Topičova edice, Praha 1941, s. 98-100).

Květuše Lepilová